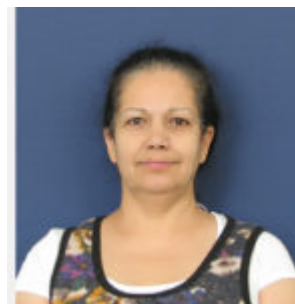

وضعیت زنان خاورمیانه در جهان کنونی

ناهید جعفرپور

طبق آمار سازمان ملل در سال دوهزار و هفتده میلادی از 7,4 میلیارد جمعیت روی زمین 3,5 میلیارد زنان می باشند. با این وجود اما در بسیاری از مناطق جهان نابرابری حقوقی و فرهنگی علیه زنان فاجعه بار است و تبعیض و خشونت علیه زنان مناسبات نابرابری را در جامعه و محیط خصوصی انسانها برقرار نموده است، بطوری که تولد فرزند دختر نوعی شرمساری و فشار محسوب می شود. در واقع تبعیض و نابرابری حقوقی و اجتماعی و خصوصی نسبت به زنان تحت تاثیر تناسب قوای تاریخی نابرابر میان طبقات، مردان و زنان، جامعه تحت تاثیر ادیان و فرهنگ مردسالاری و عقب ماندگی فرهنگی ووو می باشد که این نابرابری در نهایت منجر به اعمال سلطه و تبعیض توسط جامعه مردسالار و در نتیجه مردان گردیده و این امر خود جلوگیری از پیشرفت زنان می نماید و از جمله مکانیسمهای اصلی اجتماعی است که فرودستی زنان نسبت به مردان نتیجه آن است.

برخی از گروههای زنان، مانند زنان متعلق به اقلیتها، زنان ملیت ها، پناهندگان زن، زنان کوچنده، زنان ساکن مناطق روستایی یا دور افتاده، زنان فاقد درآمد، زنان سرپرست خانوار، زنان آسایشگاهی، زنان بازداشتی، دختران خردسال، زنان معلول، زنان کهنسال و زنان ساکن مناطق جنگی و...، به ویژه در برابر این نابرابری سیستماتیک خشونت و تبعیض آسیبپذیرترند و با توجه به اینکه هر چه جامعه عقب مانده تر و بیشتر تحت تاثیر فرهنگ و مذاهب از سوئی و تحت تاثیر جنگ ها (چه جنگ های از خارج و چه جنگ های داخلی) از سوی دیگر قرار می گیرد این خشونت ها عریان تر خود را نشان می دهند.

بررسی و کاوش و شناخت معضل و در نتیجه ارائه راه حل از مهمترین

وظایف سازمانهای فمینیستی و سازمانهای دفاع از حقوق بشر و همچنین جنبش جهانی است. طبیعتاً شکل خشونت و درجه خشونت علیه زنان و کودکان و درجه خدشه دار شدن حقوق بشر در کشورهای متفاوت با هم فرق می‌کند. اما در برخی از این کشورها حتی به نرم‌های جهانی حقوق بشر تائید شده از سوی خود این کشورها هم توجه ای نمی‌گردد.

با نگاهی به کشورهای مشخصی در خاورمیانه یعنی درست کشورهای که در کنار حاکمیت سرمایه، جنگ و فرهنگ و سنن و دین هم نقش تعیین کننده بازی می‌کنند، بخصوص زنان اقشار تحتانی (زنان خانه دار، سرپرست خانوار، دهقان، کارگر و...) هر روز و هر دقیقه و هر ثانیه در معرض انواع و اقسام فشارها و خشونت‌ها قرار میگیرند و برخا از آنجا که قوانین زن ستیز ملکه این جوامع است و در تاروپود این جوامع رخنه کرده است، برای فرار از این همه بی عدالتی و ظلم و خشونت و بی حرمتی راهی جز خودکشی و خودسوزی و در بهترین حالت سوختن و ساختن با بیماری‌های عصبی و سایر بیماری‌های روحی و روانی و جسمی برای زنان باقی نمی‌ماند.

در برخی از این کشورها مثلاً چون افغانستان و عراق از یک سو جنگ داخلی و اشغال و فقر و بی بهره گی از تمامی نعمات یک زندگی شرافتمندانه انسانی زنان را دوره کرده است و از سوی دیگر رژیم‌های بنیادگرائی که با به قل و زنجیر بستن دست و پای زنان عملاً قصد زنده بگور کردن این نیمه فعال جامعه را در سر دارند. مسلماً در هر جامعه ای که جنبش زنان آن بطور فعال و نیرومند وارد صحنه شده و در مقابل تمامی این خشونت‌ها مبارزه نموده است در مقابل موفق هم گشته است قدمهای بزرگی در راه رفع تبعیض در حوزه های مشخص بردارد.

از طرفی هم نمی‌توان به آمارهای رسمی کشورهای اعتماد نمود و مسلماً درصد تبعیض و نابرابری حقوقی به زنان بسیار بالا تر از آمارهای رسمی است. بغیر از گزارش‌های سازمانهای حقوق بشر، بسیاری از گزارش‌گران وضعیت تبعیض بار زنان در زیر فشارهای مختلف و دستگیری‌ها قرار میگیرند و این مسئله دسترسی به آمار دقیق تر را مشکل می‌سازد بطور مثال گزارش‌گران بدون مرز (ار اس اف) در گزارش خویش به مناسبت روز جهانی زنان با نام "حقوق زنان" اعلام نموده اند که در راه تهیه پژوهش‌هایشان در کشورهای مختلف تعداد بیشماری کشته و زخمی مورد تهاجم قرار گرفته اند.

در ایران بسیاری از روزنامه‌نگاران زن فمینیست مورد آزارهای

قضایی قرار گرفتند و یا برای نوشته‌هایشان در باره حقوق زنان زندانی شده‌اند. سرکوب گزارشگران حقوق زنان، تنها در برگیرنده روزنامه‌نگاران زن نیست. در سومالی عبدی عزیز عبدی نور برای مصاحبه با یکی از قربانیان تجاوز بازداشت و به یک سال زندان محکوم شد. در زیر این فشارها برخی از گزارش‌گران ناگزیر به تبعید می‌شوند. برخی دیگر قلم بر زمین می‌گذارند. و بسیاری دیگر همچنان پایداری می‌کنند. گزارش‌گران بدون مرز در گزارشات خویش از همه آنها تجلیل کرده است.

آن چه همه پژوهشگران حقوق زنان در پژوهش‌های خویش بر آن تاکید دارند این نکته مهم است که شکاف جنسیتی و نابرابری حقوقی و خشونت‌های فیزیکی و روحی بر زنان میان کشورهای خاورمیانه و شمال آفریقا به مراتب بیشتر و برجسته‌تر از سایر نقاط جهان است. دوم آنکه، تحلیل‌های تفصیلی این پژوهش‌ها نیز نشان دهند تنوع و تفاوت‌های قابل ملاحظه بین این کشورهاست، به طوری که می‌توان آنها را بر اساس وضعیت زنان در سه شاخص بین‌المللی به پنج گروه مجزا تقسیم کرد. در این گروه‌بندی، کشورهای قطر و کویت در دست یک، کشورهای امارات متحد عربی، تونس، بحرین، عمان، عربستان سعودی و لیبی در گروه دوم، کشورهای لبنان، ترکیه و الجزایر در گروه سوم، کشورهای ایران، سوریه، اردن، مصر، مراکش، پاکستان و عراق در گروه چهارم و یمن و افغانستان در گروه پنجم قرار می‌گیرند. بر این اساس، به نظر می‌رسد برای تبیین و شناخت دقیق وضعیت زنان در این کشورها، توجه به تفاوت‌های متعدد و ناهمسانی آنها، هم در وضعیت کنونی و هم در روند تحولات وضعیت زنان در سه دهه گذشته، ضروری است.

سخن کوتاه، هشت مارس روز جهانی زنان فرا می‌رسد. روزی که در اکثر کشورهای جهان از مبارزات تاریخی زنان برای رسیدن به خواست‌های برحقشان تجلیل می‌شود اما در همین زمان هم هنوز زنان جنوب جهان و بخصوص زنان در کشورهای خاورمیانه همچنان متحمل سخت‌ترین تبعیض‌های جنسیتی می‌باشند. زنان خاورمیانه، امروز با بسیاری از مشکلات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی دست به گریبان هستند. هنوز جلوه‌های آشکار از تبعیض و ستم جنسیتی بر جوامع مختلف مستولی است، هنوز هم ممانعت‌های آشکار و گاه پنهان سد راه زنان قرار دارد که از شکوفایی توانمندی‌های آنان در امر ساختار نظام اجتماعی می‌کاهد.

در چند دهه گذشته تحت تاثیر حکومت اسلام سیاسی در بسیاری از این کشورها مانند ایران و جنگ‌های عراق و افغانستان و شروع جنگ داخلی سوریه و همزمان با پیدایی داعش و گروه‌های رادیکال وضعیت

زنان در مناطق مختلف خاورمیانه بغرنج تر و سخت تر شده و در پاره ای موارد مانند زنان ایزدی و دیگر زنان در قلمروی داعش، اقدامات دوران برده داری نظیر خرید و فروش زنان و تجاوزهای سازمان یافته باز تکرار شد، که متأسفانه تا به امروز همچنان ادامه دارد.

جهان در حالی روز هشتم مارس را جشن میگیرد که زنان در خاورمیانه همچنان با تبعیض های حقوقی و جنسیتی بسیاری دست و پنجه نرم میکند ، از اختلاف فاحش دستمزدها در کشورهای پیشرفته گرفته تا نابرابری های اجتماعی و سیاسی در کشورهای در حال توسعه، اما همچنان زنان برای رسیدن به برابری های اجتماعی و سیاسی و حقوقی خود مبارزه میکنند و به راه خود ادامه خواهند داد.

ناهید جعفرپور